

מסורת הש"ס

א) [מדרים טו] לעיל הו'
ב) [מדרים טו:] א) [ב"ק
ל:א:] ד) [טס:] ה) [טס:]
ו) ז"מ ט': טס"ד טו: פס':
חולין עט: ז"מ ט': ז"מ
ט: מנחות ל: טס"א:] ו) ויקרא
ה:א] ה) [דף פס"ה:]

תורה אור השלם

1. א נפש כי תשבע
לבטא בשפתים לקרע
או להטיב לכל אשר
יבטא הקדש בשבעה
ויעלם ממנו והוא ידע
וקאם לאחת מאלה:
ויקרא ה ד
2. כי איש איש אשר
יקלל את אביו ואת אמו
מות יומת אביו ואמו
קלל דמיו בה:
ויקרא ט ב

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לקיים וכו'
הובי' איתא בירושלמי.
שעין לעיל דף ט' ע"ב תוס'
ד"ה דכי ומי' ש"ס:

מוסף רש"י

שלא עשה בה לאו
כהו' דלחיה זכא ולחיה
כלאו [ע"י בה:] ולא
ביטל היא חייב. קהן
שבעה [נדרים טו:] חף
הטבה רשות. דאי בני
אכל ופי' נש' לא אכל, חייב
בקרן על השבעה, חף
הרעה דמתחייב קרן הרעה
דשום, ולא נשבע לבטל
את המנוה, דהא שבעה
דשום לאו הרעות ידע
[ט"ז]. אמן לי אביו ואל
אביו אמר ולא אביו.
[ט"ז]. אמן לי אביו ואל
אביו אמר ולא אביו.
אחד מהם מנין [ט"ז].
אביו קלל אמו קלל.
כלומר סמך קללה בראש
המקרה לאביו ובסופו סמך
לאמו [ט"ז]. ובסוף שם פה:
ובים צד: וחולין [ט"ז]
למיתא דלו האו לו האו
[חולין ט"ז]. ר' יונתן
אומר: מתחלה המקרה
משמע את אביו ואת אמו,
לדע"ג דו"ו מוסף על
ענין רשון משמע נמי
אחד מהם [ט"ז].
משמע שניהם כאחד
כו'. אביו ואמו משמע נמי
או האו לו האו [חולין
ט"ז].

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות כו.

עין משפט
גר מצוה

עב א מיי פיה מהל'
שבעות ה' יו סמג
לחון ללא רמא טושיע י"ד
סי' ולו פ"ה:
עב ב מיי שם ה' טו
טושיע שם טעף ב:
עד ג שם נכ"ה:
עה ד מיי שם טושיע שם
טעף ג:
עו ה מיי פיה מהל'
ממרים הלכה א ופ"ו
הלכה ג סמג לחון ר"ט
טושיע י"ד סי' רמא טעף
ה:

רבינו הנאל

מתני' נשבע לבטל את
המצוה ולא ביטל לקיים
את המצוה ולא קיים
פטור. שהיה ברין שיהא
חייב בדברי ר' יהודה בן
בתירה כו. והני מילי
בשוגג וקרבן: ת"י
נשבע לבטל את המצוה
ולא ביטל יכול יהא חייב
ת"ל להרע או להטיב.
מה הטבה רשות אף
הרעה רשות כו. ופרשי
בה נשבע לבטל מצוה
ולא ביטל. או נשבע
לקיים מצוה ולא קיים.
בתרווייהו הואיל ואינו
דבר הרשות פטור
משבועת ביטול אבל
נשבע להרע לעצמו ולא
הרע חייב. מאי טעמא
הרשות בידו להרע
לעצמו. אבל הנשבע
להרע לאחרים כגון
שנשבע שאכה פלוני
ונאפעצ את מוחו וכיוצא
בהן פטור שאין הרעת
אחרים בידו. אבל נשבע
להטיב לאחרים ולא
הטיב חייב. (ואמרין)
[וייקרן] להא דתנו רבנן.
ומאי דקראי בדבר
הרשות כתבי דלמא
בדבר מצוה כתבי. ודחינן
לא ס"ד דכתבי להרע או
להטיב דביעין [הטבה]
דומיא דהרעה [הרעה]
דומיא דהטבה מה הטבה
ליהא בביטול מצוה אף
הרעה נמי ליתא בביטול
מצוה. מנצתא הרעה זו
גופה הטבה היא כיון
דליהא בביטול מצוה.
והטבה דומיא דהרעה מה
הרעה אינה בקיום מצוה
אף הטבה אינה בקיום
מצוה. והאי הטבה גופה
הרעה היא דהא ביטל
מצוה. ואקשינן אי הכי
אוכל ולא אוכל נמי נימא
הכי מה הטבה שאינה
בלא אוכל אלא באוכל
אף הרעה נמי שאינה בלא
אוכל אלא באוכל היא
הטבה היא כו. ודחינן
האי מאי את אמרת
בשלמא קראי בדבר
הרשות כתבי. היינו
דאצטריך או לרבות
הטבת אחרים. אלא אי
אמרת בדבר מצוה כתבי
השתא הרעת אחרים
אתרבי הטבת מיבעי.
ואקשינן האי או מיבעי לו
לחלק דאי לא כתבי או
הוה אמיתא אינו חייב
אלא אם ידע ורטיב
תרווייהו בהדי הדדי אבל
זה בלא זה פטור. להכי
כתב או לחלק. ואמרין
הניחא לר' יונתן אלא לר'
יאשיה כו. ופי' חלוקתם
כדנתיא איש איש אשר
יקלל את אביו ואת אמו.
אין לי אלא אביו ואמו:

מתני' שהיה נדון שיהא חייב בהן שיהיה פטור שהיה ברין שהוא חייב בדברי ר' יהודה בן בתירא. כגונטרס גורס כדברי ר' יהודה בן בתירא ולא גרס דברי משום דזמנתי' קמתי פטור ולר' יהודה בן בתירא הוא חייב כדקמתי לקמן בזמנתי' ולרבי"ז היה נראה לקיים גירסת הספרים דמודה ר' יהודה נשבע שלא לחכות נצילה ואכל דפטור דלין איסור חל על איסור ולעיל (ד' ג:) נמי פריך גבי נצילה מושבע ועומד מהר סיני הוא משמע דליכא מאן דפליגי ודוקא בלקיים המצוה כגון ליטע בכותה או לאכול מצה מחייב ר' יהודה וטעמא כדלמחר בזמרים (ד' ט.) מנין ששבעין לקיים המצוה שנא' נשבעתי ואקיימתי וה"י מחייב עליה קרבן * והכי איתא בירושל' דבשלא אוכל נצילה ואכל מודה רבי יהודה דפטור דלי מימנ' חייב לימני לא אם אמרת ששבעת הרשות שכן עשה זה לאו כהן והן כלאו תלמוד ששבעת מנוה שלא עשה זה לאו כהן והן כלאו פ"י הן כלאו שזוכל נצילות כמו שלא אוכל נצילות אלא ודאי מודה רבי יהודה בן בתירא דפטור והשתא גרסי' דדברי ר' יהודה שפיר דהכל מדר' יהודה בן בתירא וה"פ לקיים מצוה פטור דהיינו שלא אוכל נצילות ויש מקום שצדין חייב כגון ליטע בכותה דברי רבי יהודה בן בתירא: מצוה שמושבע עליה מהר סיני. תימנא מהאי טעמא נמי אמאי אין איסור חל על איסור ולא משום דלפליגי כפרק כל בשר (וה"ל דף ק"ב:) מומתו זו כי תללוהו פרט לזו שמשוללת ועומדת וילפינן מינה דכהן טמא שאכל תרומה טמאה פטור אם כן הכי עבד קל וחומר ומאן איסור שאינו חל על איסור יוכיח: ת"ל דהרע או להטיב. הך דרשא לא תמיא כ"ע דלתידיה אמר לעיל (דף טו.) דלרש כריבויי מיעוטו ומאי מיעט מיעט דבר מנוה: מה הטבה רשות. פירוש שאינה צניעות מנוה והכי מפרש לה לקמן: אב"א נשבע דהרע לעצמו. כולי הך צדא לא כריכא אלא לאשמועינן דאדם רשאי לחטול בעצמו דפלוגמא היא בכתוב (ד"ק דף א' ב:) נשבע דהרע לאחרים. הך צדא נמי לא כריכא ומשום סיפא דבעי' לרבויהי הטבת אחרים נקט לה: דלמא ברבר מצוה בתיבי. פ"י אף דדבר מנוה אכל אין לפרש ללמא דדבר מנוה לחוד כתיבא מדקלמ' לקמן אלא אי אמרת דדבר מנוה כתיבי מאי מיעט ולימנא דמיעט דבר הרשות אלא פשיטא ליה לה"ס דדבר הרשות כתיבי ולהרע ולהטיב משמע נמי בהרעת הגוף ובהטבת הגוף: דלמא ברבר מצוה בתיבי. קראי להרע כגון לא אוכל מצוה שיהא הרעה מגורה שמריע לגופו ולנהיטי כגון אוכל מצוה שיהא הרעה שמתעב לה שפיר הרעה דומיא דהטבה והטבה דהרעה מה הטבה ככר זו ומה הרעה שאין חובה לעשות אף הטבה כן כגון אוכל ככר זו דמה לנו להקיש לגמרי עד שיקשה הטבה גופה הרעה היא הרעה גופה הטבה היא כיון שאנו מולאין להשוותם: מדאצטריך או לרבות אחרים. תימנא א"כ למה לכו לרצון למימר בזמנתי' תלמוד ששבעת מנוה שלא עשה זה לאו כהן מיוק ליה להרע לא מיירי דדבר מנוה מדאצטריך או לרבות הטבת אחרים ובעינן הטבה דומיא דהרעה דדבר הרשות ולאו פירכא היא דנהי דקיום מנוה לא כתיב הכא מ"מ נילף מקל וחומר: ועד

מתני' שהיה נדון שיהא חייב. הנשבע לקיים ולא קיים: דברי רבי יהודה בן בתירא גרסי' ולא גרסי' דברי רבי יהודה. והכי קלמ' נשבע לקיים ולא קיים פטור שאלו לדברי ר' יהודה בן בתירא היה נדון לחייבו: שלא עשה זה לאו כהן. וקרא כתיב * להרע או להטיב: גמ' יכול נשבע לבטל את המנוה וכו'. ותהא זו קרויה הרעה שהוא מריע לעשות שצוטל את המנוה: מה הטבה רשות. לקמיה מפרש לה: יכול נשבע לקיים כו'. ותהא זו קרויה הטבה שהוא מטיב לקיים מנוה: מה הרעה רשות. לקמיה פריך ממאי דקראי ברשות כתיבי: ס"ל או להטיב. או יתירה דלרשה: מה הטבה. לעצמו דהיינו אוכל: שאינה צניעות מנוה. כגון אוכל ביומ"כ או חמץ צפסק דהא לא קרי הטבה שהרי גורם רעה לפטור אלא בקיום מנוה כגון אוכל מצה בלילי פסק אף הרעה דלא אוכל שאינה צניעות מנוה כגון לא אוכל מצה אלא בקיום מנוה כגון לא אוכל חמץ א"כ למה לי דכתבה הך הרעה הטבה היא לענין מנוה והא כתבה: ואקיש הטבה להרעה מה הרעה. דלא אוכל שאינה בקיום מנוה כגון לא אוכל חמץ צפסק דהיה לא הרעה מיקריא לענין מנוה: אף הטבה. דלכול שאינה בקיום מנוה כגון אוכל מצה אלא צניעות מנוה וא"כ הטבה זו הרעה היא והא כתבה: ה"ג או הכי דדבר הרשום נמי לא משכחת לה אלא מדאצטריך או לרבות הטבת אחרים שמע מינה לאו דדבר מנוה כתיבי כו'. והכי פירושה אי הכי דדבר הרשות נמי איכא לאקשויי כי האי גווניא אקיש הרעה להטבה מה הטבה דלכול שאינה דדבר רע לגופו כגון אוכל דבר שקשה לגוף דהיה לאו הטבה מיקריא אלא דבר המהנהו אף הרעה דלא אוכל שאין שבעה זו רעה לגופו אלא הטבה כגון לא אוכל דברים הקשים לגוף וא"כ הרעה הזאת הטבה היא לו והא כתיבי ליה הטבה ואקיש הטבה להרעה מה הרעה דלא אוכל לא נשבע על דבר הקשה דהיה לאו הרעה מיקריא אלא דדבר הטוב לגוף נשבע שלא יאכלנו אף הטבה דלכול כגון שנשבע דדבר הרע לו שמהא שבעה רעה לו א"כ הטבה גופה הרעה היא: השתא הרעה אחרים. דהויא ציטול מנוה אימריא הטבת אחרים דקיום מנוה היא מיבעיא: והאי או מיבעי ליה לתק. דאי כתיב להרע ולהטיב הוה אמיתא עד דמשבעת אחרויהו: אביו קלל אמו קלל. בראש המקרה סמך קללה לאביו ובסופו סמך קללה לאמו: ומשמע אחד בפני עצמו. וריבויא דסיפיה דקרא מיבעי ליה לרבות מקלל לאחר תימנא והכי מפרש לה בזמנתי' *